

Drie jachthonden in het veld

Ze spelen, rennen achter wild aan, verzorgen pups of kijken ons aan: honden op schilderijen. Zulke schilderstukken zijn onmisbaar bij het ontrafelen van de geschiedenis van rashonden...

TEKST EN ILLUSTRATIES: RIA HÖRTER

We zien hier een negentiende eeuwse Amerikaans schilderij van een korthaar Duitse Staande Hond met op de achtergrond twee Engelse Setters. De setting doet heel natuurlijk, maar ook idyllisch aan: heuvelachtige, woeste grond met bosschages. De kunstenaar heeft alle

kleuren gebruikt die in de herfst te zien zijn. Rode, bruine, oranje en groene tinten wisselen elkaar af, terwijl de donkere bomen afsteken tegen een blauwe, bewolkte hemel. Eigenlijk zien we twee schilderijen in één: een prachtig herfstlandschap en drie attente jachthonden...

DE HONDEN

Alledrie de honden lijken naar hetzelfde te kijken en de twee op de voorgrond staan gespannen. Is het een vluchtend konijn, een opvliegende fazant of een koppeltje patrijzen? Of is het verwaaiing – het neuscontact van de honden met wild? Je zou verwachten dat de Duitse Staande Hond voorstaat: één voorpoot opgeheven, zodat de jager weet dat de hond iets signaleert. Het is hier echter de Engelse Setter die de voorpoot omhoog brengt en zich tegelijkertijd kleiner lijkt te maken. Dat zich klein maken – zich drukken – is een oeroude erfenis uit zijn geschiedenis als 'setting dog'. Een ideale Staande Hond jaagt met een

hoge kophouding; zowel de Duitse Staande Hond als de Engelse Setter voldoet daaraan. De stijl van deze afbeelding verschilt van die waarin achttiende eeuwse hondenschilders gewoonlijk werken. Dit is geen staatsieportret, geen honden in gekunstelde poses, geen portret van een kampioen. Dit schilderij – uit de negentiende eeuw – zegt veel meer dan 'drie jachthonden in het veld'; het verradt dat de kunstenaar heel dicht bij jagende honden en bij de jacht staat. De trefzekerheid waarmee hij dit tafereel en de twee rassen schildert wijst op een kunstenaar met kennis van zaken. Hoewel deze voorstelling op zichzelf staat, heeft de maker van dit schilderij tientallen andere voorstellingen in een gelijksoortige setting gemaakt. Zijn werken 'Three Setters in an Open Landscape', 'Setters Resting', 'Hunting Dogs in the Field', 'Llewellyn Setters' en 'English Setter Pointing' sluiten naadloos bij deze voorstelling aan, ook voor wat betreft het impressionistische tintje en het kleurgebruik. Pointers en Setters zijn de favoriete jachthonden van deze schilder en in die zin is de afbeelding van deze 'German Pointer' bijzonder.

DE KORTHAAR TOEN EN NU

Hoewel dit schilderij twee rassen toont, beperken we ons tot de hoofdpersoon, de korthaar Duitse Staande Hond. Vrijwel alle auteurs zijn het er over eens dat de kortharige Duitse voorstaande honden afstammen van oude (Spaanse) brakken. In 1751 schrijft K. von Heppe dat in de oude Duitse voorstaande honden Engelse vogelhonden zijn gekruist, omdat die sterker zouden zijn dan de Duitse. In 1817 schrijft C. Walter dat jagers binnen de bestaande vogelhonden meestal honden kiezen die aan drie eisen voldoen: middelmatig groot, een gevlekte vacht en een goede neus, terwijl men de staart coupeert. Richard Strebel, tenslotte, schrijft

in 1905 dat er lichte, zwarte, bruin en wit getijgerde, zilvergrijze en driekleurige types zijn, die op de oude 'Leithund' lijken, en die zowel kortharig als ruwharig zijn. Waarschijnlijk behoort de Duitse Staande Korthaar tot het oudste continentale voorstaande ras. Rond 1870 ontstaat bij jagers de drang om te jagen met typen die ook door hun vaders en grootvaders zijn gebruikt. Opkomend nationalisme na de Frans-Duitse oorlog van 1870-71 speelt een rol in de ontwikkeling van een échte Duitse jachthond. In mei 1878 verschijnt een aantal Duitse voorstaande honden op een tentoonstelling; ze verschillen echter behoorlijk veel van elkaar. In 1879 worden in Hannover raspunten opgesteld, waarbij de reu 'Hektor 1', eigendom van jachttopziener Hesse, model staat. Richard Strebel maakt een tekening van deze Hektor: een lange hond met een doorgezakte rug en een zwaar, Bloedhondachtig hoofd. Om een betere neus te krijgen, wordt de Engelse Pointer gebruikt en vanaf 1884 neemt de fokkerij van dit ras een grote vlucht. Uit die zware, langzame honden is een lenige gebruikshond gefokt, die met een hoge neus zoekt, voorstaat en

Oshkosh Public Museum

- Een foto van 1886 met een groepje kunstenaars uit Oshkosh (Wisconsin). Edmund Henry Osthaus staat in het midden; zijn zuster – de kunstenaress Mary Osthaus – staat links.

apporteert, maar die ook een zweetspoor kan uitwerken. Aan het einde van de negentiende eeuw gebruiken Duitse fokkers honden uit alle windstreken: Holstein, Hessen en Westfalen worden met name genoemd. Vandaag de dag is de korthaar Duitse Staande Hond een mooie, snelle, krachtige

- Een afbeelding die Edmund Henry Osthaus maakte voor Dupont Shoot Powders, die reclame maakte voor 'het smokeless gunpowder'. Dit is de Engelse Setter 'Count Gladstone IV', vereeuwigd in 1896.

• De korthaar Duitse Staande Hond is niet alleen een veelzijdige jachthond, maar ook een plezierige gezinshond.

en veelzijdige jachthond, maar ook een uiterst plezierige gezinshond. Hij is leergierig en bij een consequente opvoeding is hij een trouwe kameraad. Behalve de korthaar, zijn er ook de langhaar, draadhaar en stekelhaar Duitse Staande Hond. Allemaal hondenrassen die teruggaan tot dezelfde bron van brakken en vogelhonden. In Nederland worden de belangen behartigd door de Nederlandse Vereniging De Duitse Staande Korthaar (www.nvds.nl).

DE SCHILDER

De maker van dit schilderij is Edmund Henry Osthaus (1853-1928). Het zal u nauwelijks verrassen dat hij een actieve jager en veldwedstrijd keurmeester is. Geboren in de Duitse stad Hildesheim (Westfalen), studeert hij aan de Kunstakademie in Düsseldorf. Samen met zijn vader vertrekt de jonge Edmund in 1864 naar Mexico, in de voetsporen van de nieuwe Habsburgse keizer Maximilian (1832-1867). Als de keizer in 1867 door republikeinen wordt geëxecuteerd, vluchten Edmund en zijn vader naar Amerika en vandaar keren ze terug naar Duitsland. Osthaus' ouders – zijn moeder is Engelse – emi-

greren later voorgoed naar Amerika en in 1883 voegt Edmund zich, samen met zijn broer Carl, bij zijn ouders. Vanaf 1886 tot 1893 is Osthaus directeur van de Toledo Academy of Arts (Ohio). Na het sluiten van de Academy, opent hij een studio in Toledo en legt zich volledig toe op het schilderen en op de jacht, terwijl hij – letterlijk – de veldwedstrijden volgt. Regelmatig stelt hij de eigen Pointers en Setters tentoon en neemt deel aan wedstrijden. Rond 1895 is hij de partner van J.E. Dager van de Maumee Kennels in Toledo. In deze periode (1896-1910) maakt hij ook een begin met het portretteren van de winnaars van een National Field Trial Championship. Osthaus reist van het noorden naar het zuiden: in de herfst bezoekt hij 'prairie chicken trails' in Canada, in de winter is hij in Florida te vinden. Hij is medeoprichter en lid van de National Field Trial Association, die in november 1895 wordt opgericht in Newton (North Carolina). Ook is hij vicepresident van de Continental Field Trial Club. Echter, tijdens de Eerste Wereldoorlog vraagt men hem, vanwege de groeiende anti-Duitse gevoelens, zijn lidmaatschap in te leveren...

In 1911 opent Osthaus een eigen studio in Los Angeles, die tot aan zijn dood zijn thuisbasis is. Zijn technieken zijn waterverf en olieverf en meestal beeldt hij twee of meer honden af. De prijzen van zijn schilderijen liggen hoog; nog in 2005 wordt een olieverfschilderij geveild voor \$ 41.8000. Osthaus' werken zijn in diverse Amerikaanse musea te zien, zoals in het Toledo Museum of Art, Oshkosh Public Museum, Washington County Museum, Canton Museum of Art en het Butler Institute of American Art. Al bij leven is hij een zeer gewaardeerde kunstenaar en worden zijn schilderijen verzameld. Tijdgenoten noemen hem *one of America's greatest ever sporting-artists*. Hij is bevriend met well-to-do families als de Vanderbilts en de Morgans; voor de Dupont Powder Company maakt hij afbeeldingen voor prentbriefkaarten en kalenders. Osthaus is een groot bewonderaar van de Amerikaanse jachthonden, want – zegt hij – *the American hunting dog is lighter and speedier than the English*. De kunstenaar, wiens schilderijen vrijwel allemaal jachthonden en jacht als onderwerp hebben, overlijdt in 1928 – na een dag jagen – in zijn jachthuis in Marianna (Florida).

EIGENAAR EN COLLECTIE

Ondanks nasporingen en contacten met diverse musea en kunstkeners, is het mij niet gelukt te achterhalen wie nu de eigenaar van dit schilderij is, c.q. in welke collectie het zich bevindt. Ik blijf echter zoeken. ◀

DRIE JACHTHONDEN

Een reproductie van deze afbeelding is te koop via www.ensemble-editions.com voor \$ 15,00. Deze firma heeft meer dan 50 reproducties van Osthaus' hondenschilderijen in de collectie.